

Netestuj, ale

POBAV

Pojmenování obrázků a jejich vybavení

Krátká zkouška řeči a paměti
ke včasnému zachytu
jejich poruch

Záznamové archy, pokyny k používání,
orientační české normy a hraniční skóry
pro časnou Alzheimerovu nemoc

Pomáháme druhým – pacientům, pečovatelům a profesionálům

Co je test POBAV?

Test **POBAV** je původní česká zkouška ke včasnému zachytu poruch řeči a paměti. Označení **POBAV** vzniklo jako zkratka z názvu **Pojmenování OBrázků A jejich Vybavení**. Předností testu je krátké trvání (4-6 minut) a jednoduchá administrace, kterou zvládne prakticky kdokoli – lékař, psycholog, zdravotní nebo sociální sestra, ergoterapeut, student, příbuzný apod. Smyslem testu je rychle prověřit více kognitivních funkcí – řeč, dlouhodobou sémantickou i krátkodobou vizuální paměť. Paměťová zkouška je poměrně náročná. **POBAV** má dobrou senzitivitu a specifitu k detekci časně Alzheimerovy nemoci. Pro své vlastnosti může být vhodným nástrojem ke všestrannému použití v běžné praxi různých odborníků v mnoha klinických situacích nejen u demencí.

Test se skládá ze dvou částí. Úkolem vyšetřovaného je popsat jedním slovem každý z 20 obrázků a zároveň si názvy obrázků zapamatovat. Vzápětí je požádán z paměti vybavit co nejvíce názvů obrázků, na které si vzpomene.

Zkušenosti s testem **POBAV** u pacientů s Alzheimerovou nemocí jsou popsány **v odborném článku Bartoš A. Netestuj, ale POBAV**: písemné záměrné Pojmenování OBrázků A jejich Vybavení jako krátká kognitivní zkouška. *Cesk Slov Neurol N* 2016; 79/112(6): 671-679, který je volně dostupný na **www.csnn.eu**.

Nový test **POBAV** si můžete kdykoli **stáhnout ZDARMA** po registraci na internetových stránkách **www.nudz.cz/adcentrum**. Zde také najdete informace o Alzheimerově nemoci a další **testy a dotazníky** ke včasné diagnostice.

Ke shlédnutí jsou zde také **instruktážní videa**, jak správně administrovat testy.

Další podrobnosti o testech a dotaznících lze najít v odborné monografii: **Bartoš, Raisová: Testy a dotazníky pro vyšetřování kognitivních funkcí, nálady a soběstačnosti**, Mladá fronta, Praha, 2015.

Kniha poprvé v českém písemnictví přináší **souhrnný přehled testů a dotazníků**, nálady a soběstačnosti. Obsahuje tabulky, ve kterých jsou uvedeny **stručné normy, hranice obecně a hranice pro Alzheimerovu nemoc** pro většinu psychometrických metod.

Tato kniha byla vyznamenána **Národní psychiatrickou cenou** profesora Vladimíra Vondráčka za rok 2016 udělená Vědeckou radou Národní psychiatrické ceny Vladimíra Vondráčka **za nejlepší práci** na téma „Závažné duševní poruchy – výskyt, diagnostika a léčba“ v kategorii praktická aplikace.

Národní psychiatrická cena
profesora Vladimíra Vondráčka za rok 2016

V roce 2016 udělil Vondráčekův Nadační fond Prof. A. Bartošovi a M. Raisové
„Vědeckou cenu za nejlepší práci na téma: „Závažné duševní poruchy – výskyt,
diagnostika a léčba“ v kategorii praktická aplikace“

Doc. MUDr. A. Bartoš a PhDr. M. Raisová (upřesnění)
„Pro a díky práci pro vyšetřování kognitivních funkcí, nálady a
soběstačnosti“ 2016-2017

Vondráčekův Nadační fond (VNF) je založen v roce 1998 a jeho
cílem je podpořit vědecké a praktické práce v oblasti psychiatrie,
gerontologie a péče o starší lidi. Vondráčekův Nadační fond
uděluje každoročně vědeckou cenu za nejlepší práci na téma
„Závažné duševní poruchy – výskyt, diagnostika a léčba“ v
kategorii praktická aplikace.

V roce 2016 udělil VNF Prof. A. Bartošovi a M. Raisové
Vědeckou cenu za nejlepší práci na téma „Závažné duševní poruchy –
výskyt, diagnostika a léčba“ v kategorii praktická aplikace.

V roce 2016 udělil VNF Prof. A. Bartošovi a M. Raisové
Vědeckou cenu za nejlepší práci na téma „Závažné duševní poruchy –
výskyt, diagnostika a léčba“ v kategorii praktická aplikace.

Na internetových stránkách nabízíme rovněž **poradenství a pomoc pečujícím osobám**. Poskytujeme komplexní **denní péči** starším osobám s kognitivní poruchou i bez ní ve stacionáři v **Klecanech**.

Další užitečné odkazy: **www.alzheimer.cz**, **www.gerontologie.cz**, **www.vzpominkovi.cz**
Tento blok k testu POBAV byl vydán za laskavé podpory firmy Schwabe.

Test POBAV

Test POBAV se skládá ze dvou částí. Každá z nich prověřuje jiné kognitivní funkce. Již selhání v jedné části vzbuzuje podezření na poruchu kognitivních funkcí a mělo by vést k dalšímu podrobnějšímu vyšetření u specialisty.

Orientační české normy a hraniční skóry pro Alzheimerovu nemoc

1) Chyby v pojmenování

Protože se jedná o velmi jednoduchou zkoušku, většina starších osob by měla udělat **chybu v pojmenování maximálně jednoho obrázku**, jak vyplynulo z psychometrických analýz.

2) Počet správně vybavených obrázků

Většina starších osob by si měla vzpomenout na **7 a více správných názvů obrázků**.

Orientační normy u skupiny starších osob

POBAV	Všechny normální starší osoby (n = 50)
Počet správně vybavených názvů obrázků	10 ± 2
(průměr ± směrodatná odchylka)	
Průměr - 1 směrodatná odchylka	8
Průměr - 1,5 směrodatné odchylky	7
Průměr - 2 směrodatné odchylky	6
Medián (interkvartilové rozpětí)	10 (8 - 12)
16. percentil	7
7. percentil	6
2. percentil	5

POBAV (počet správně vybavených názvů obrázků)	Percentily
4	2
5	4
6	10
7	16
8	26
9	42
10	66
11	74
12	90
13	98
15	100

Porovnání normálních starších osob s pacienty s časnou Alzheimerovou nemocí

	Normální stárnutí	Časná Alzheimerova nemoc
Počet osob	50	53
Věk (roky)	73 ± 8	79 ± 7
Vzdělání (roky)	14 ± 3	13 ± 3
Podíl žen	50%	45%
MMSE (0-30 bodů)	29 ± 1	24 ± 3
POBAV (počet správně vybavených názvů obrázků)	10 ± 2	4 ± 4
Hraniční skór	≤ 7	
Sensitivita / Specifická	90 % / 84 %	
Plocha pod křivkou ROC	0,93	
VP+ / VP- / DPŠ	5,6 / 0,1 / 18	

Zkratky a vysvětlivky:

U položek **Vzdělání** (roky) a **Věk** (roky) je uvedena průměrná hodnota a směrodatná odchylka.

ROC: receiver operating curve. **VP+:** věrohodnostní poměr pozitivního výsledku testu (čím vyšší, tím lepší test); **VP -** : věrohodnostní poměr negativního testu (čím nižší, tím lepší test); **DPŠ:** diagnostický poměr šancí (VP+/VP-) (čím vyšší, tím lepší test).

Normy jsou vyjádřené jako průměry ± směrodatné odchylky (SO), dále jako hraniční skóry na základě odečítání standardních odchylek od průměrů a jako skóry převedené na percentily u celé normativní skupiny.

Dolní hranice normálního stárnutí jsou vypočteny pomocí směrodatných odchylek a percentilů pro tři stupně kognitivních a funkčních stavů: průměr - 1 SO (odpovídá 16. percentilu) pro časnou mírnou kognitivní poruchu (MKP), průměr - 1,5 SO (7. percentil) pro pozdní MKP a průměr - 2 SO (2. percentil) pro demenci. Za normální výsledek testu POBAV lze považovat skór vyšší než 16. percentil, který se rovná 7 správně vybaveným obrázkům. To přesně odpovídá hranici při porovnání skóre normálních seniorů s pacienty s mírnou Alzheimerovou nemocí podle analýz ROC.

Pozn. Počet chyb v pojmenování nebo počet správně vybavených názvů obrázků nesouvisel s věkem, vzděláním či pohlavím u 50 normálních starších osob.

POKYNY K POUŽÍVÁNÍ TESTU POBAV

Písemné Pojmenování OBrázků A jejich Vybavení

Doc. MUDr. Aleš Bartoš, Ph.D.

1. část

Písemné pojmenování obrázků

Administrace: Přeložte List pro vyšetřovaného na polovinu podél čárkované čáry uprostřed. Nejprve podejte instrukci. Zdůrazněte, že obrázky je třeba pojmenovat a zároveň si pamatovat. Teprve poté předložte pouze horní část listu s obrázky. Pojmenování obrázků není časově omezeno.

Důležité! Po dopsání názvu posledního obrázku je potřeba List pro vyšetřovaného **okamžitě otočit**, aby si vyšetřovaný nemohl prohlížet obrázky.

Pokud vyšetřovaný při psaní zároveň jmenuje názvy nahlas, požádejte ho, aby přestal. Je potřeba zachovat jednotné testování u všech osob a také zabránit zvýhodnění pomocí hlasitého vštěpování. Mělo by jít o písemnou zkoušku bez používání hlasitých slov.

Pokud na konci nejsou všechny obrázky pojmenovány, můžete podat neutrální otázku: „*Máte to hotové? Je to všechno?*“

* * *

INSTRUKCE: „*Za chvíli před sebou uvidíte 20 obrázků.*“ (Obrázky přitom NEukazujte). „*Pod každý obrázek napíšete jeho název jedním celým slovem. Nepoužívejte zkratky.*“ (pauza) „*Zároveň se snažte si každý obrázek zapamatovat. Později budete psát z paměti názvy obrázků, které jste si zapamatoval/a. Pište konstantním plynulým tempem.*“

2. část

Vybavení obrázků za 1 minutu

Administrace: Otočte List pro vyšetřovaného přeložený v polovině. Vyšetřovaný vidí pouze dolní část BEZ OBRÁZKŮ. Odměřujte na stopkách 1 minutu. Podle aktuální situace je možné ukončit test dříve dohodou s vyšetřovanou osobou. „*Pokud se Vám již nedaří vzpomenout si na další obrázky, můžete skončit.*“

INSTRUKCE: „*Nyní napište do této tabulky co NEJRYCHLEJI (pauza) co NEJVÍCE (pauza) názvů obrázků v LIBOVOLNÉM pořadí. Máte na to jednu minutu. Je to jasné? Můžeme začít? Teď!*“

Po 1 minutě: „*Děkuji, uplynul nám časový limit jedné minuty.*“

Vyhodnocení

Vyhodnocení 1. části: Po skončení celého testování zjistíte počet chyb v pojmenování, které jsou dvojího typu: 1) obrázky nepojmenované vůbec nebo 2) pojmenované chybně. Tyto chyby si můžete označit zakroužkováním čísla obrázku.

Správné názvy obrázků jsou: 1. ježek, 2. kalhoty, 3. velbloud, 4. ucho, 5. želva, 6. ponožka, 7. lev, 8. česnek, 9. klokan, 10. ananas, 11. hroch, 12. kukuřice, 13. netopýr, 14. kaktus, 15. labuť, 16. píla, 17. zebra, 18. košile, 19. slepice, 20. strom. *Jako správně pojmenované uznáváme i názvy s gramatickými chybami (např. netopír, pyla).*

Kromě správných názvů tolerujte také výrazy: džíny, manžestráky, pantaloný, dromedár, jednohrbý velbloud, boltec, ušní boltec, lvíče, klokanice, hrošík, kukuřičný klas, turkyně (kukuřice), pilka, listnatý strom, lípa, dub, buk, jasan, javor, jabloň, ev. další druhy odpovídající nakreslenému stromu. Ostatní názvy jsou chybné.

Většina starších osob by měla udělat chybu v pojmenování nejvýše jednoho obrázku.

Vyhodnocení 2. části: Zjistíte počet správně vybavených slov. Pro vlastní kontrolu zapisujte ke každému názvu obrázku buď číslo obrázku nebo zkratku chyby.

Chyby jsou dvojího typu a označte je takto: 1) K – konfabulace, což je vymyšlený název nepřítomného obrázku (např. krtek), 2) OP – opakování. Od celkového počtu odečtete počet chyb, a tak dostanete počet správně vybavených názvů obrázků.

Většina starších osob by si měla vzpomenout na 7 a více správných názvů obrázků.

Bližší informace jsou v původním článku Bartoš A. Netestuj, ale POBAV: písemné záměrné Pojmenování OBRÁZKŮ A jejich Vybavení jako krátká kognitivní zkouška. *Cesk Slov Neurol N 2016; 2016; 79/112(6), 671-679 dostupném volně na www.csnn.eu.*